

Veikimas įsiklausant į balsus: besimokančiųjų ir jų šeimų balsų įtraukimas į švietimo sprendimų priėmimo procesus

Galutinė apibendrinta ataskaita

EUROPEAN AGENCY
for Special Needs and Inclusive Education

VEIKIMAS ĮSIKLAUSANT Į BALSUS

Besimokančiųjų ir jų šeimų balsų įtraukimas į švietimo
sprendimų priėmimo procesus

Galutinė apibendrinta ataskaita

Europos specialiojo ir inkluzinio ugdymo plėtros agentūra (toliau – Agentūra) yra nepriklausoma ir savarankiška organizacija. Agentūrą bendrai finansuoja valstybių narių švietimo ministerijos ir Europos Komisija, teikdama dotaciją Europos Sąjungos (ES) švietimo programų veiklai.

Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

Finansuoja Europos Sąjunga. Vis dėlto išreikšti požiūriai ir nuomonės yra tik autoriaus (-ių) ir nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ir Europos Komisijos nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei Europos Komisija nėra už juos atsakinga.

Bet kurio asmens šiame dokumente išreikštas požiūris nebūtinai atitinka oficialųjį Agentūros, jos valstybių narių ar Europos Komisijos požiūrį.

© European Agency for Special Needs and Inclusive Education 2023

Redaktoriai: Anthoula Kefallinou ir Diana Murdoch

Šis leidinys yra atvirosios prieigos informacijos šaltinis. Tai reiškia, kad jūs galite laisvai jį pasiekti, naudoti ir platinti, tinkamai atsiskaitydami su Europos specialiojo ir inkluzinio ugdymo plėtros agentūra. Daugiau informacijos rasite Agentūros atvirosios prieigos politikoje: www.european-agency.org/open-access-policy.

Šį leidinį galite cituoti taip: Europos specialiojo ir inkluzinio ugdymo plėtros agentūra, 2023. *Veikimas įsiklausant į balsus: besimokančiųjų ir jų šeimų balsų įtraukimas į švietimo sprendimų priėmimo procesus. Galutinė apibendrinta ataskaita.* (A. Kefallinou ir D. Murdoch, red.). Odensė, Danija

Šiam kūrinii suteikta „Creative Commons“ priskyrimo, nekomercinio naudojimo, jokių išvestinių kūrinių 4.0 tarptautinė licencija. Negalite keisti ar versti šio leidinio be Agentūros leidimo.

Siekiant užtikrinti didesnę prieinamumą, ši ataskaita yra prieinama 25 kalbomis ir elektronine forma Agentūros interneto svetainėje www.european-agency.org

Tai yra originalaus teksto anglų kalba vertimas. Kilus abejonių dėl informacijos vertime tikslumo, žr. originalų tekstą anglų kalba.

ISBN: 978-87-7599-078-8 (elektroninis dokumentas)

Sekretoriatas

Østre Stationsvej 33
DK-5000 Odense C Denmark
Tel. +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Biuras Briuselyje

Rue Montoyer, 21
BE-1000 Brussels Belgium
Tel. +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

Turinys

Įvadas	5
Pirmasis etapas: VIA prasmingo dalyvavimo įtraukiamame ugdyme sistemos kūrimas	6
<i>Pagrindinės politikos apžvalgos išvados</i>	6
<i>Pagrindinės literatūros apžvalgos išvados</i>	7
Antrasis etapas: VIA sistema praktikoje	10
Projekto „Veikimas įsiklausant į balsus“ įrankių rinkinys	12
Esminės įžvalgos politikos formuotojams	13
Baigiamosios pastabos	15
Naudota literatūra	16

Įvadas

Besimokančiųjų ir šeimų skatinimas dalyvauti priimant sprendimus ir tobulinant politiką yra Europos ir tarptautinių organizacijų prioritetas. Tačiau vis dar skiriasi tai, kiek iš tikrųjų atsižvelgiama į besimokančiuosius ir jų šeimas priimant jiems įtakos turinčius svarbius sprendimus.

Europos specialiojo ir inkliuzinio ugdymo plėtros agentūros (Agentūra) vykdomo projekto „**Veikimas įsiklausant į balsus**“ (VIA) veikloje buvo nagrinėjama, kaip prasmingai įtraukti besimokančiųjų ir jų šeimų balsus į švietimo sprendimų priėmimo procesus. Tai buvo atsakas į Agentūros šalių atstovaujančiųjų valdybos narių prašymus ir atsižvelgiant į tarptautinius reikalavimus ir iniciatyvas dėl didesnio suinteresuotųjų šalių dalyvavimo vykdant kartų solidarumu grindžiamą švietimo sprendimų priėmimą.

VIA turėjo du pagrindinius tikslus:

- nustatyti aplinkybes ir pagrindą plačiai pripažįstamam poreikiui įtraukti besimokančiųjų ir šeimų balsus į sprendimų priėmimo procesus;
- nustatyti, kaip politikos formuotojai ir kitos suinteresuotosios šalys galėtų įgyvendinti šį poreikį praktikoje, įvairiose šalyse ir skirtingomis aplinkybėmis.

Šie tikslai buvo pasiekti dviem nuosekliais etapais. Pirmąjį etapą sudarė literatūros apžvalga, analizė, kaip Agentūros atliekamas darbas įtraukė besimokančiųjų ir šeimų balsus, ir atitinkamų šalies pavyzdžių rinkimas. Antrasis etapas apėmė nuodugnų darbą trijose šalyse (Islandijoje, Maltoje ir Norvegijoje) siekiant nustatyti ir praktikuoti veiksmingus besimokančiųjų ir šeimų įtraukimo būdus.

Pirmuoju ir antruoju etapais buvo pasiekti šie rezultatai:

- **literatūros apžvalga**, kuri suteikė VIA konceptualų ir empirinį pagrindą (Europos agentūra, 2022a);
- **apibendrinta ataskaita**, kuria patikslintos visos VIA veiklos ir pagrindiniai rezultatai (Europos agentūra 2022b);
- **projekto „Veikimas įsiklausant į balsus“ įrankių rinkinys** – tai internetinis praktinis išteklius, suteikiantis kryptį;
- **infografika**, iliustruojanti VIA prasmingo dalyvavimo įtraukiamame ugdyme sistemą ir esmines veiklų įžvalgas;
- vaizdo įrašas, kuriame atskleidžiami besimokančiųjų, šeimų ir politikos formuotojų balsai VIA renginyje;
- ši galutinė ataskaita, kurioje apibendrinama veiklos metodika ir pagrindinės išvados.

Pirmasis etapas: VIA prasmingo dalyvavimo įtraukiajame ugdyme sistemos kūrimas

Pirmajame etape (2021 m.) Agentūros komanda peržiūrėjo politikos ir akademinų tyrimų literatūrą siekdama sukurti patikimą konceptualų ir empirinį pagrindą, skirtą VIA. Komanda taip pat surinko ir išanalizavo pavyzdžius iš buvusio Agentūros darbo ir 19 **Agentūros valstybių narių**, kurios aktyviai įtraukė besimokančiuosius ir šeimas į sprendimų priėmimo procesus.

Šio darbo rezultatas – **VIA literatūros apžvalga** (Europos agentūra, 2022a), kurioje pateikiamas kryptingas pagrindas ir pagrindiniai įrodymai, kaip prasmingai įtraukti besimokančiųjų ir šeimų balsus į švietimo sprendimų priėmimo procesus.

Politikos ir literatūros apžvalgos išvados aiškiai rodo, kad vis labiau pripažįstama, jog svarbu įtraukti besimokančiųjų ir šeimų balsus į švietimo sprendimų priėmimo procesus. Vis dėlto trūksta žinių ir įgūdžių, kaip tai pasiekti praktikoje, skirtingomis aplinkybėmis ir su įvairiomis suinteresuotosiomis šalimis.

 Mes esame tie, kurie iš tiesų mokosi mokykloje. Mūsų balsai turėtų būti patys svarbiausi.

(Besimokančiojo atstovas, VIA renginys)

Pagrindinės politikos apžvalgos išvados

- Vaikų teisė būti išgirstiems ir apsvarstytiems su jais susijusiais klausimais taikoma VISIEMS vaikams. Prireikė 30 metų pakartotinio politikos darbo ir mokyklų praktikos, kad būtų pasistūmėta nuo vaikų pripažinimo atstovais iki jų veiksmingo mėgavimosi šia teise.
- Šeimos turi būti konsultuojamos ir suprasti, kad galutiniame sprendime visada pirmiausia atsižvelgiama į „geriausių vaiko interesų“ principą.
- Vaikai turi teisę į patarimus ir pagalbą iš organizacijų, institucijų ir bendruomenių. Šeimos taip pat turi šią teisę siekdamas įvykdyti savo pareigas vaikams.

- Politikos suderinimas ir suinteresuotųjų šalių bendradarbiavimas itin svarbus siekiant užtikrinti vaikų, tėvų ir šeimų teises.
- Šalys turi įsipareigoti sisteminti ir plėtoti veiksmingus besimokančiųjų ir šeimų dalyvavimo procesus ir sąveiką su visomis institucijomis ir suinteresuotosiomis šalimis visais su vaikais susijusiais klausimais sinergijos būdu.

Pagrindinės literatūros apžvalgos išvados

- Nors didelė literatūros dalis yra apie balsą ir besimokančiųjų balso suvokimo poreikį švietimo retorikoje, mokslinių tyrimų ir praktikos spraga išlieka.
- Etiško požiūrio trūkumą patvirtina įtakos nelygė, aiškumo tiksluose trūkumas, metodai ir pasekmės, marginalizacija ir kai kurių balsų tildymas.
- Moksliniai tyrimai paprastai yra orientuoti į įtraukimą mokyklos arba klasės lygiu, o ne į įtraukimą į sprendimų priėmimo procesus politikos lygiu.
- Mokslinių tyrimų literatūroje mažai dėmesio skiriama kartų solidarumu grindžiamam dalyvavimui arba bendruomenės įsitraukimui į ugdymą.
- Moksliniai tyrimai su atskirties riziką patiriančiais suaugusiais ir besimokančiais tęsiasi „bunkeriuose“, remiantis skirtingomis klasifikacijomis ir etiketėmis.
- Kelių grupių, kurioms gresia atskirtis, aktyvus dalyvavimas dalyvaujamuosiuose moksliniuose tyrimuose yra ribotas.
- Didesnis pagalbinių ir skaitmeninių technologijų, taip pat nevyriausybinių ir pilietinės visuomenės organizacijų siūlomų išteklių naudojimas galėtų iš esmės pakeisti mokslinių tyrimų metodus, susijusius su balsais.

Tolesnis darbas pirmajame etape paskatino sukurti VIA prasmingo dalyvavimo įtraukiamajame ugdyme sistemą. Sistema, iliustruota **VIA infografikoje**, turi keturis esminius elementus: **erdvę, balsą, auditoriją** ir **įtaką**. Šie elementai paimti iš **vaikų dalyvavimo modelio**, sukurto profesorės Lauros Lundy iš Karalienės universiteto (Belfaste) (**Lundy, 2007 m.**).

VIA sistema pritaikė Lundy modelį švietimo srityje ir išplėtė jį, kad apimtų šeimas, o ne tik vaikus ir jaunimą. Jis taip pat buvo grindžiamas kitais teoretiniais modeliais, skirtais besimokančiųjų ir šeimų dalyvavimui, siekiant įtraukti platesnius etinius aspektus (pvz., **UNICEF** darbą, **2020 m.**).

Keturi elementai veikia kartu interaktyviai ir pasikartodami.

Erdvė bendrai suvokiama kaip galimybė išreikšti nuomonę saugioje ir įtraukioje aplinkoje.

Balsas reiškia, kaip dalyviai gali išreikšti savo nuomonę. Jie skirti užtikrinti, kad visi galėtų išreikšti savo požiūrį prieinamu, tinkamu, deramu ir prasmingu kiekvienam asmeniui ar grupei būdu.

Įtaka nurodo, kaip požiūriai įtraukiami į sprendimus, ir dėl to atsirandančius pokyčius, taip sudarant sąlygas prasmingam dalyvavimui.

Auditorija apima klausytojų vaidmenį rengti ataskaitas apie požiūrius. Klausytojai turi sugebėti atsakingai perteikti kitų požiūrius.

Etiškas požiūris apima visus sistemos aspektus, kad būtų didinamas informuotumas ir sprendžiami tokie klausimai kaip sutikimas, pritarimas, prieinamumas, pažeidžiamumas, sauga, įtakos nelygybė, šališkumas ir skaidrumas.

VIA sistema

1 pav. VIA prasmingo dalyvavimo įtraukiamame ugdyme sistema. Pagrindiniai elementai ir etikos aspektai

Antrasis etapas: VIA sistema praktikoje

Antrajame etape (2022 m.) Islandijos, Maltos ir Norvegijos atstovai dirbo kartu mažose grupėse, dalyvaudami interaktyviose šalimi grindžiamose veiklose su besimokančiais ir šeimomis. VIA sistema suformavo metodiką ir buvo naudojama kaip praktinis vadovas šioms veikloms.

Šalių įsitraukimu buvo siekiama:

- parengti ir patvirtinti VIA sistemos praktinius aspektus, susijusius su pagrindiniais erdvės, balsų, auditorijos ir įtakos elementais;
- prisidėti kuriant VIA įrankių rinkinį.

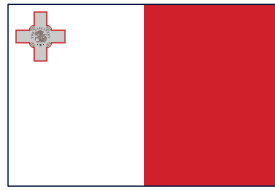
Kiekviena šalis pasirinko savo temą ir labiausiai tinkantį būdą dirbti su suinteresuotosiomis šalimis nacionaliniu ir vietos lygiu. VIA komanda padėjo šalims teikdama iš VIA sistemos kylančius klausimus, kuriais jos vadovavosi kiekviename etape. Priklausomai nuo pasirinktos temos ir dalyvių, VIA komanda taip pat suteikė tikslinių praktinių išteklių (pvz., priemonių, gairių ir tinkamų metodologijų).

Po pradinių grupinių diskusijų kiekviena šalis plėtojo ir vykdė savo planuotą veiklą nacionaliniame kontekste. Visos trys šalys siekė tirti besimokančiųjų ir šeimų dalyvavimo patirtis per skirtingas „balso išreiškimo“ veiklas, pvz., mokomuosius pasivaikščiojimus, tikslines grupes, pokalbius ir stebėjimus.

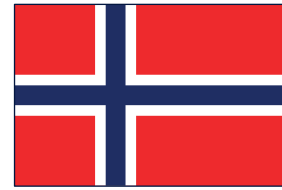

Islandija
Mokomieji
pasivaikščiojimai ir
tikslinės grupės su
besimokančiais

Malta
Pokalbiai su šeimomis
Veiklos su
besimokančiais

Norvegija
Stebėjimai
Besimokančiųjų apklausa
Pokalbiai su politikos
formuotojais

2 pav. Veiklos trijose šalyse

Konkrečiai Islandijos veiklomis buvo siekiama įvertinti daug žadančių iniciatyvą, vykusią mažoje mokykloje su daug besimokančių migrantų. Malta įvertino politikos įgyvendinimą, siekdamą nustatyti terpę besimokantiems, sergantiems autizmu, bendrojo ugdymo mokyklose, ieškodamos informacijos iš terpėse išsilavinusių besimokančiųjų ir apklaudamos jų tėvus. Norvegija įvertino konsultacijų procesus ir struktūras, kurios buvo vietoje, nacionaliniu lygiu su besimokančiųjų atstovais ir politikos formuotojais.

 Tie iš mūsų, kurie yra su negalia, dažnai akivaizdžiai esame neįtraukti į dialogą apie mūsų pačių gyvenimą.

(Cologon, 2020 m., p. 2)

Nepaisant skirtingų šios veiklos, vykdomos pagal šalis, tikslų, taikymo sričių ir konteksto, grupės diskusijų ir svarstymų metu iškilo **bendrų temų**, susijusių su prasmingo dalyvavimo užtikrinimu:

- kad ir koks būtų klausymosi tikslas, balsai turi būti iš skirtingų besimokančiųjų ir (arba) šeimų, su **daugybe asmenybių ir sudėtingų patirčių** skirtingomis aplinkybėmis, o ne iš vienodų grupių;
- reikia atkreipti ypatingą dėmesį į **priešingą ir prieštaringą** požiūrį, kuris yra tarp skirtingų besimokančiųjų ir (arba) šeimų grupių;
- praktiniai ir etiniai klausimai kyla dėl **anonimiškumo** ir **informuoto sutikimo ar pritarimo**, ypač įdarbinant besimokančiuosius, turinčius įvairių tipų poreikių ir (arba) prieinamumo problemų;
- sprendimai ir pakeitimai turėtų būti daromi „vietoje“ dėl laiko apribojimų ar **netikėtų įvykių**. Asmeninių besimokančiųjų iš visos šalies susitikimų organizavimas gali reikalauti daug laiko ir išteklių, todėl reikia kruopščiai planuoti;
- **mokyklos ir mokytojai** gali palengvinti besimokančiųjų ir šeimų balsų išraišką;

- reikia atkreipti ypatingą dėmesį, siekiant užtikrinti **pažeidžiamų, socialiai atskirtų** asmenų arba tų, kurių balsai dažnai būna neišgirsti, prasmingą dalyvavimą.

Šiose bendrose temose buvo patvirtinti pagrindiniai VIA sistemos aspektai ir bendros veiklos **esminės įžvalgos**.

Steigdamas dalyvaujamaą veiklą jų pačių kontekste, padedant Agentūrai, šalys **sistemišiau ir labiau apmąsto** šį procesą, aiškiai atkreipdamos dėmesį į etinius klausimus ir į juos įsitraukdamos visuose veiklos etapuose.

Taikydamos skirtingus sistemos aspektus, šalys galėjo kitaip mąstyti apie dalyvavimą. Kaip Maltos atstovas teigė:

 Jūs turite tam tikrų išlygų ir galbūt manote, kad tai gali būti tikras iššūkis, tačiau planuodami ir net turėdami kai kurias „atsargines“ pozicijas suprantate, kad iš tikrųjų GALITE išgirsti tuos balsus.

(Maltos atstovas, valdybos narys)

Apibendrinamoje ataskaitoje (Europos agentūra, 2022b) pateikiama daugiau informacijos apie šalių darbą. Ji gali būti itin svarbi šalims, siekiančioms skatinti prasmingą dalyvavimą.

Projekto „Veikimas įsiklausant į balsus“ įrankių rinkinys

Baigus šalies darbą, visos išvados, esminės įžvalgos, praktinė medžiaga ir ištekliai iš abiejų VIA etapų buvo sujungti į atvirosios prieigos internetinį įrankių rinkinį. **Projekto „Veikimas įsiklausant į balsus“ įrankių rinkinys** suteikia praktinį požiūrį į bendradarbiavimą su besimokančiais ir šeimomis. Jis parodo, kaip elgtis ir iš tikrųjų įtraukti jų balsus priimant sprendimus. Jį sudaro Agentūros šalies narių pavyzdžiai ir nuorodos į atitinkamas Agentūros veiklas ir rezultatus, taip pat į pagrindinius mokslinius tyrimus, politiką ir įvairių tarptautinių organizacijų iniciatyvas.

Įrankių rinkinys yra dinamiškas išteklius, padedantis paremti įvairias suinteresuotąsias šalis visuose švietimo sistemos lygiuose, kad jos galėtų tapti permainingų varomąja jėga savo mokyklose, bendruomenėse, regionuose ir šalyse. Šios suinteresuotosios šalys gali būti:

- besimokantieji, šeimos, praktikai ir tyrinėtojai;
- vietos mokykla ir bendruomenės vadovai;
- regionų ir savivaldybių įstaigos;
- ne pelno organizacijos;
- nacionaliniai politikos formuotojai.

Agentūros šalys gali ir toliau įkelti prasmingo dalyvavimo pavyzdžių iš savo konteksto.

2023 m. gegužės mėn. VIA renginyje Belgrade (Serbija) buvo pristatytas įrankių rinkinys. Dalyvavo daugiau kaip 80 politikos formuotojų, besimokančiųjų ir šeimų atstovų iš Agentūros valstybių narių. Buvo pristatyta VIA veiklos apžvalga, o dalyviai dalyvavo interaktyvioje veikloje, kurioje aptarė prasmingo dalyvavimo klausimus ir iššūkius. Renginio metu sukurtas vaizdo įrašas, kuriame pateikiami suaugusiųjų ir besimokančiųjų balsai apie jų dalyvavimą VIA veikloje.

3 pav. Bendras besimokančiųjų ir politikos formuotojų pristatymas VIA renginyje

Esminės įžvalgos politikos formuotojams

VIA duomenys rodo, kad nors besimokančiųjų ir šeimos dalyvavimas priimant sprendimus yra neatidėliotinas švietimo politikos formuotojų darbotvarkių klausimas, politika nebuvo įgyvendinta praktikoje. Kad užtikrintų tvarius pokyčius, **politikos formuotojai turi pradėti dialogą** siekdami užtikrinti, kad besimokančiųjų ir šeimų balsai būtų pokyčių proceso dalis.

VIA veikloje buvo nustatytos **aštuonios esminės įžvalgos**, kurios sudarytų galimybę besimokančiųjų ir šeimų prasmingam dalyvavimui. Nors įžvalgos skirtos politikos formuotojams ir kitiems įtakingas pareigas einantiems specialistams ir organizacijoms, jos gali būti visų švietimo srities suinteresuotųjų šalių orientyrai.

1. Susisteminti besimokančiųjų ir šeimų prasmingo dalyvavimo procesus nacionaliniu, vietos arba bendruomenės lygiu

Su besimokančiųjų ir šeimos teisėmis susijusioje politikoje turėtų būti nurodyti aiškūs įgyvendinimo visoje švietimo sistemoje procesai, parengti bendradarbiaujant tarp sektorių. Visoje politikoje svarbu pripažinti šeimų vaidmenį palaikant ir sudarant galimybę besimokančiųjų balsams būti išgirstiems ir įtrauktiems į sprendimų priėmimo procesus.

2. Didinti dalyvavimą formuojant teisės aktus ir politiką

Besimokančiojo ir šeimos dalyvavimas politikos lygiu turi būti nuoširdus, o ne simbolinis. Jis turi aktyviai įtraukti grupes ir asmenis, kurie anksčiau negalėjo daryti tokios įtakos jiems, jų bendraamžiams, mokykloms ir bendruomenėms poveikį darantiems politikos lygio sprendimams.

3. Vadovautis etišku požiūriu visais dalyvavimo etapais

Etiškas požiūris taikomas dalyvių sutikimo, saugumo ir privatumo klausimais. Jie nusprendžia, kaip gaunami, įrašomi, pranešami ir taikomi balsai, ar šie požiūriai naudingi besimokantiejiems ir (arba) šeimoms ir kaip atvirai perduodama informacija. Svarbiausia, kad reikia spręsti įtakos nelygybės dalyvavime problemą.

4. Nustatyti ir įtraukti socialiai atskirtus, neišgirstus ir nutildytus balsus

Politikos formuotojai turi bendradarbiauti su mokyklomis ir bendruomenėmis, kad galėtų nustatyti ir įtraukti socialiai atskirtų grupių balsus. Jie turėtų pripažinti jaunimo ir suaugusiųjų tarpusio priklausomybę ir šeimų vaidmenį formuojant ir patvirtinant besimokančiųjų balsus švietimo srityje.

5. Atkreipti dėmesį į įvairių grupių sudėtingumą ir susikertančias tapatybes

Visos suinteresuotosios šalys turi turėti omeny, kad kiekvienoje grupėje yra unikalių asmenų. Itin svarbu atsižvelgti į tai, kad besimokantieji ir šeimos gali turėti daug tapatybių ir kontekstų, kurie susikerta ir formuoja jų perspektyvas. Besimokantieji ir šeimos, kurie dalijasi charakteristikomis ir „etiketėmis“, vis tiek turi savo patirčių ir balsų. Šis požiūris gali nuvesti į pokyčius, kurie būtų naudingi visiems besimokantiejiems ir šeimoms.

6. Naudoti įvairiausius modelius, požiūrius ir išteklius, kad visi galėtų prasmingai dalyvauti

Atsižvelgiant į besimokančiųjų ir šeimų įvairovę, svarbu pasinaudoti visais ištekliais ir užtikrinti teisingumą kiekviename etape. Programos organizatoriai ir politikos formuotojai gali remtis skirtingais koncepciniais modeliais, kad surengtų dalyvaujamas veiklas politikoje ir praktikoje. Šie modeliai dažniausiai apima klausimus apsvaistymams ir diskusijoms, praktinius aspektus ir gaires. Technologijos siūlo lankstumą, kad būtų galima remti prasmingą dalyvavimą įvairiais būdais.

7. Didinti gebėjimus prasmingam dalyvavimui ir aktyviam klausymuisi

Vadovaujamas pareigas einančioms suinteresuotosioms šalims tenka atsakomybė ne tik sudaryti sąlygas prasmingam dalyvavimui visais lygiais, bet ir stiprinti besimokančiųjų ir šeimų gebėjimus dalyvauti. Itin svarbu tinkamai remti besimokančiuosius ir šeimas, kad jie galėtų tobulinti žinias, įgūdžius ir supratimą, reikalingus dalyvavimui.

8. Skatinti ryšius su nevyriausybinėmis ir pilietinės visuomenės organizacijomis

Gynimo grupės, asociacijos, vietos ir tarptautinės organizacijos yra svarbios didinant informuotumą apie nepastebėtų grupių teises ir poreikius. Šios organizacijos dažnai atlieka mokslinius tyrimus šiais klausimais ir parengia prieinamų, praktinių išteklių apie balsus ir dalyvavimą. Šie ištekliai, kurių keletas yra **VIA įrankių rinkinyje**, gali būti taikomi įtraukiojo ugdymo ir politikos sprendimų priėmimui. Politikos formuotojams svarbu atsižvelgti į galimą sinergijos ir darbo su šiais sektoriais būdų plėtojimo naudą.

Baigiamosios pastabos

Vykdam VIA veiklą buvo pateikta įrodymų, kaip dalyvaujamas politikos formavimas švietimo srityje gali tapti prasmingas ir tvarus. Ji pasiūlė VIA prasmingo dalyvavimo įtraukiamame ugdyme sistemą, įtrauktą į VIA įrankių rinkinį, kaip atspindinčią priemonę, suteikiančią galimybę suinteresuotosioms šalims spręsti iššūkius ir kliūtis, trukdančias dalyvauti sprendimų priėmimo procesuose.

VIA pabrėžė **kartų solidarumu grindžiamo požiūrio** svarbą, kur besimokantieji, šeimos ir švietimo politikos formuotojai visais lygiais dirba kartu. Kaip žingsnį į priekį ji pasiūlė **politikos „iš viršaus į apačią“ metodą, palaikomą „iš apačios į viršų“ iniciatyvos** vietos ir mokyklos lygiais.

Šis mišrus metodas suteikia galimybę didinti informuotumą apie socialiai atskirtus ir tylūs balsus bei sudaryti palankesnes sąlygas aktyvesniam jų dalyvavimui. Be to, jame siūlomas demokratiškesnis ir tiesesnis politikos formavimo ir įgyvendinimo būdas įtraukiant politikos formuotojus į interaktyvias į balsus orientuotas veiklas su besimokančiais ir šeimomis vietos lygiu.

Tikimasi, kad VIA veikla ir jos esminės įžvalgos, kuriomis siekiama sistemingiau įtraukti besimokančiuosius ir šeimas į švietimo sprendimų priėmimo procesus, gali prisidėti prie tikros balsų klausymosi ir veikimo kultūros kūrimo.

Naudota literatūra

Cologon, K., 2020. 'Is inclusive education really for everyone? Family stories of children and young people labelled with "severe and multiple" or "profound" "disabilities"' [Ar inkluzinis ugdymas tikrai visiems? Šeimų istorijos apie vaikus ir jaunimą, kurie paženklinėti etiketėmis „sunkūs ir daugialypiai“, „išsamūs“ ar „neįgalūs“] *Research Papers in Education*, 37 (3), 395–417

Europos specialiojo ir inkluzinio ugdymo plėtros agentūra, 2022a. *Voices into Action – The Voices of Learners and their Families in Educational Decision-Making: Literature Review* [Veikimas įsiklausant į balsus. Besimokančiųjų ir jų šeimų balsų įtraukimas į švietimo sprendimų priėmimo procesus. Literatūros apžvalga]. (D.C. Murdoch, A. Mangiaracina ir A. Kefallinou, red.). Odensė, Danija

Europos specialiojo ir inkluzinio ugdymo plėtros agentūra, 2022b. *Voices into Action: Promoting learner and family participation in educational decision-making* [Veikimas įsiklausant į balsus: besimokančiųjų ir šeimų skatinimas dalyvauti priimanč švietimo sprendimus]. (A. Kefallinou, D.C. Murdoch, A. Mangiaracina ir S. Symeonidou, red.). Odensė, Danija

Lundy, L., 2007. "Voice" is not enough: Conceptualising Article 12 of the United Nations Convention on the Rights of the Child' [„Balso“ nepakanka. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos 12 straipsnio konceptualizavimas] *British Educational Research Journal*, 33 (6), 927–942

UNICEF, 2020. *Engaged and Heard! Guidelines on Adolescent Participation and Civic Engagement* [Įtraukti ir išgirsti! Paauglių dalyvavimo ir piliečių įsitraukimo gairės]. Niujorkas: UNICEF

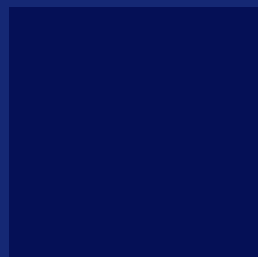

Sekretoriatas:

Østre Stationsvej 33
DK-5000
Odense C
Denmark
Tel. +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Biuras Briuselyje:

Rue Montoyer 21
BE-1000
Brussels
Belgium
Tel. +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org